ALEGEREA
REGELUI CAROL I
AL ROMANIEI

Conferinţă ţinută la 9 Aprilie 1906 în Ateneul Român

DE

DIMITRE ONCIUL

BUCUREŞTI
Atelierele grafice SOCEC & Co., Strada Berzei, 59
1906

Inv. A. 42.495

ALEGEREA
REGELUI CAROL I
AL ROMANIEI

B 278914

Conferinţă ţinută la 9 Aprilie 1906 în Ateneul Român

DE

DIMITRE ONCIUL

FUNDAŢIUNEA UNIVERSITARĂ CAROL I

BUCUREŞTI
Atelierele grafice SOCEC & Co., Strada Berzei, 59
1906

ALEGEREA
REGELUI CAROL I
AL ROMÂNIEI

Acum 40 de ani, în memorabila zi de 8 Aprilie 1866, România a înscris în istoria sa un fapt din acele ce sunt hotăritoare în istoria Statelor și popoarelor, un fapt ce înseamnă o nouă epocă istorică, o nouă eră în viața unui popor.

In 8 Aprilie 1866, zi din cele mai memorabile în analele istoriei române, România și-a întemeiat Augusta Dinastie, chiemând pe tronul Principatelor-Unite Române, prin glasul a 685.969 de cetățeni alegători, pe Principele Carol de Hohenzollern, ca Domn al României cu drept de moștenire. Erà ziua de naștere a Dinastiei române, cu

care noul Stat România începeà o nouă viață.

Trecuse 265 de ani de când vechile dinastii ale Principatelor române apusese cu strălucirea lui Mihai Viteazul, domnul Țerei-Românești, al Moldovei și al Ardealului, ultimul reprezentant al domniilor dinastice în Principate. Intemeiate ca State odată cu dinastiile lor, Țara-Românească cu dinastia Basarabilor, Moldova cu dinastia Bogdan-Mușatinilor, cele două Principate au păstrat vechile lor dinastii naționale până în epoca lui Mihai Viteazul, care trecător le-a unit sub domnia sa. Până atunci, ideea de Stat în ambele Principate erà nedespărțită de dinastiile moștenite ; dupe concepția de Stat, formată prin legătura sacrosanctă dintre popor și casa domnitoare, Statul erà una cu dinastia.

Perioada vechilor dinastii naționale, începând cu Basaraba Voivod, întemeietorul principatului Țerei-Românești și al dinastiei Basarabilor, și cu Bogdan Voivod, întemeietorul principatului Moldovei și al dinastiei Bogdan-Mușatinilor, este perioada de strălucire a Principatelor române. Ea stră-

luceşte, din secol în secol, prin domniile glorioase ale unui Mircea cel Bătrân, unui Stefan cel Mare, unui Mihai Viteazul, domnii ce sunt fala neamului român în istorie; ea străluceşte prin faptele virtuţilor cetăţeneşti ce au dat fiinţă şi putere de viaţă Statului român, ca întrupare politică a Românimei, ca zid de apărare creştinătăţii şi civilizaţiunei europene împotriva Islamului.

Dupe desfiinţarea vechilor dinastii naţionale, sfârşite cu Mihai Viteazul, din neamul Basarabilor, şi cu contemporanii săi din neamul Muşatinilor pe tronul Moldovei, a urmat în ambele Principate, sub domni din diferite familii (între cari şi unii descendenţi de ai Basarabilor şi Muşatinilor fără continuitate dinastică), un timp de decadenţă politică şi de umilire naţională, decadenţă ce a atins ultimul grad sub urgisita domnie a Fanarioţilor. Desfiinţarea dinastiilor avù drept urmare decăderea Statului şi umilirea Naţiunei, până când mişcarea naţională din 1821 făcù să reînvie ideea dinastică, ca un nou soare de lumină şi de viaţă.

Curând dupe revoluția din 1821, care a desființat domnia Fanarioţilor și a restabilit domniile pământene, se manifestà, ca una din aspirațiunile naționale cele mai vii, ideea unirei Principateler într'un singur Stat național, sub un principe dintr'o casă domnitoare în Europa occidentală, cu drept de moștenire. Cea dintâiu manifestare a acestei idei se află pe timpul alcătuirei Regulamentului organic, și în Țara-Românească și în Moldova.

In Țara-Românească, ea se găsește exprimată mai întâiu într'un memoriu asupra dorințelor naționale, redactat pe la 1829. Intre cele 25 de puncte ale acestui memoriu erau și cererile următoare:

„Valahia şi Moldavia să se împreune şi să facă amândouă un prinţipat.

„Prinţipatul acestor întrupate provinţii să fie de sine și neatârnat de Turchia.

„Forma cârmuirei acestor două provinţii să fie monarhie după moștenire.

„Cârmuirea acestei nouă monarhii să se încredinţeze la vre-un prinţ din familiile domnitoare în Germania de sus, fără însă a se su-

pune sau a se întrupà monarhia aceasta cu alta“ *).

Unirea, neatârnarea, dinastia, cu un principe dintr'o casă domnitoare în Apus, arătate acì ca cele mai de frunte dorințe naționale, erau punctele de căpetenie ale programului național, de atunci și până la îndeplinirea lor. Ele au făcut România contemporană.

In același timp, și în Moldova se manifestau asemenea aspirațiuni. In Comisiunea pentru alcătuirea Regulamentului organic al Moldovei, vistierul Iordache Catargiu propuneà unirea Principatelor sub o singură domnie, cu rezerva ca principele acestui nou Stat să nu aparțină nici uneia din cele trei Puteri vecine (Austria, Rusia și Turcia). Ideea dinastiei cu un principe dintr'o casă domnitoare în Apus erà exprimată acì prin admiterea tacită a unui principe dintr'o altă dinastie decât cea austriacă sau cea rusească,

---

*) *Documente privitoare la istoria Românilor,* X, 647 sq. Dupe o copie a lui V. A. Urechia, care credeà că originalul în posesiunea sa ar fi din biblioteca poeților Văcărești.

excluse dela tronul ţerilor unite, precum se excludeà şi vre-un candidat din Imperiul otoman. Propunerea, primită de Comisiune, întâmpinâ însă opoziţie din partea Rusiei «protectoare» şi fu părăsită.

Totuşi ideea unirei Principatelor sub un principe dintr'o dinastie occidentală, precum îi dedeà expresiune memoriul din Ţara-Românească, ca şi Comisiunea pentru alcătuirea Regulamentului organic al Moldovei, n'a încetat să însufleţească pe patrioţii Renaşterei naţionale, începută cu mişcarea din 1821. Ea a urmat să fie cea mai de frunte între aspiraţiunile naţionale şi sub regimul Regulamentului organic. Iată ce zice în această privinţă, în 1834, o corespondenţă franceză din Bucureşti:

„Cele două Principate, unite prin comunitatea originei lor, a limbei lor, a istoriei lor şi a poziţiunei lor politice actuale, aspiră a se contopì într'un singur Stat... Eu m'am pus în raport, la Iaşi, cu tot ce se puteà aflà acolo ca oameni cari iau oarecare parte la afacerile publice; şi fără nici o provocare din partea mea, toţi, dupe cele dintâi vorbe schimbate, îmi exprimau mereu această dorinţă... La Bucureşti am aflat aceeaşi

dorinţă în fundul inimilor, dar acì oamenii se exprimau cu mai multă rezervă . . . La ideea unirei celor două ţeri se adaogă aceea de a încredinţà unui principe străin domnia. Aceasta este deasemenea o dorinţă generală, care nu e năbuşită decât în acei cari ar simţì interesele lor particulare compromise prin realizarea ei ; şi încă se găsesc mulţi, chiar între aceştia, cari se ridică mai presus de această consideraţie. — Tatăl meu a fost domn, îmi ziceà Beizadé Ghica, unchiul meu este acum, şi totuşi nu este sacrificiu ce n'aşi face spre a procurà ţerei mele cele două singure baze de existenţă cari pot să-i permită a sperà oarecare stabilitate: unirea celor două Principate şi aşezarea unui principe străin. — Noi am primì cu lacrimi de recunoştinţă ori ce principe străin, ori şi care ar fi, îmi ziceà marele-vornic Filipescu" *).

Ideea unirei sub un principe străin, care stăpâneà astfel cugetarea şi simţirea românească în ambele Principate, erà ideea conducătoare în timpul Restaurațiunei sub domniile pământene. Principele străin, adică dintr'o dinastie europeană, care să înlăture pretenţiunile numeroşilor competitori la dom-

---

*) *Acte şi Documente relative la Renaşterea României*, III, 826 sqq.

nie, erà — aceasta o înțelegeau și o simțeau toți — o condiție neapărată pentru unirea durabilă a țerilor surori, ca și pentru întemeierea unei dinastii.

Insă realizarea acestei dorințe naționale, atât de generală și atât de vie, întâmpinà cea mai mare piedecă în suzeranitatea turcească și în protectoratul rusesc. Unirea sub un principe din dinastiile occidentale, cum o cereà programul național, trebuià să înlăture, mai curând sau mai târziu, și jugul suzeranității turcești, și cătușele protectoratului rusesc, deopotrivă apăsătoare asupra vieței naționale. Aceasta o vedeau preabine și Turcii și Rușii: de acì opoziția lor contra unirei și contra principelui străin. Lor se alăturà și vecina Austrie, doritoare de a ține Principatele române în atârnare de influența sa predominătoare de altădată. Unirea sub un principe străin, care nu aveà să fie din nici una din cele trei imperii vecine, erà deopotrivă contrară intențiunilor lor de predomnire în Principate, și împotrivirea lor erà explicabilă din punctul de vedere al intereselor lor proprii.

Aşà s'a întârziat unirea Principatelor şi întemeierea dinastiei, care erà ideea conducătoare a Renaşterei naţionale ce a creat România contemporană.

Dar nici puternica împotrivire a marilor Puteri încunjurătoare, nici ori ce putere omenească din lume nu mai puteà să împiedece avântul măreţ ce România redeşteaptă îl luase spre o nouă viaţă, spre un alt viitor; nu mai puteà să stingă focul sacru al ideei naţionale, aprins în inimile româneşti de pretutinde; nu mai puteà să oprească pulsul de viaţă renăscătoare al României unite, al României dinastice, zămislită în generaţia Renaşterei naţionale.

Aspiraţiunile naţionale, năbuşite sub protectoratul rusesc, primiră o nouă impulsiune prin mişcarea revoluţionară din 1848. Capii partidului revoluţionar, mânaţi în pribegie dupe năbuşirea revoluţiunei, găsiră adăpost în Apusul civilizat. Emigraţii români împleau lumea apuseană de plângerile lor şi deşteptau simpatiile fraţilor latini din Occident, cu Francia în frunte, pentru cauza română.

Astfel ei au pregătit liberarea de protectoratul rusesc prin tractatul dela Paris din 1856, care a pus Principatele române sub garantia colectivă a celor șeapte Puteri din Congresul dela Paris.

Cu acest prilej, dorințele naționale, exprimate din partea ambelor Principate, au fost aduse la cunoștința Congresului de către plenipotențiarul Franciei, comitele Walewski. Inșiși ultimii domni ai Principatelor înainte de unire, Barbu Stirbei și Grigore Ghica, s'au făcut interpreții desinteresați ai dorințelor naționale. In memoriile adresate de ei Cabinetului francez și Congresului, ei cereau unirea sub un principe dintr'o dinastie europeană, cu drept de moștenire, ca singurul mijloc de a rezolvà chestiunea Principatelor, atât în interesul lor cât și în interesul Europei. Erà cea mai convingătoare dovadă ce ambii domni, prin acest act de luminat patriotism, o dedeau Europei despre nestrămutata voință a Națiunei.

Față cu opoziția ce o asemenea dorință întâmpinà la Puterile adversare năzuințelor naționale, Congresul decise ca Poarta să

convoce, în fiecare din cele două ţeri, un Divan ad hoc spre a se pronunţà asupra viitoarei organizaţiuni a Principatelor. Divanurile ad hoc, întrunite în anul următor, au votat la fel — ca «cele întâi, cele mai mari, mai generale şi mai naţionale dorinţi ale Ţerei», cum zice Procesul-verbal al memorabilei şedinţe a Adunărei Moldovei — cunoscutele patru puncte, între cari: «Unirea Principatelor într'un singur Stat», sub un «Prinţ străin cu moştenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moştenitori să fie crescuţi în religia Ţerei».

Propunerea citită de Mihail Kogălniceanu în Adunarea Moldovei motivà cererea unui principe dintr'o dinastie europeană astfel:

„Pentru ca unirea Principatelor să producă tot binele ce se aşteaptă şi înlăuntru şi în afară, este trebuinţă de a se instituà un guvern tare, stabil, respectat înlăuntru de toţi şi sprijinit în afară de marea familie a caselor domnitoare; un asemenea guvern nu ni-l poate da regimul viţios al domnilor electivi şi schimbători, cari, istoria este martură, n'au produs decât anarhie prin rivalităţile şi ambiţiunile de-

şilor şi mulţilor aspiranţi, slăbiciune şi corupţie prin abuzurile şi nepotismul lor, şi maì ales năvăliri şi răsboaie prin despărţirea ţerilor şi prin supunerea domnilor la toate înriuririle străine. Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate şi de dignitate naţională, voind a trăì cu însăşi viaţa lor, şi aceste nu se pot dobândì decât reîntorcându-se la vechiul principiu al eredităţii tronului, care, în întâiele timpuri ale formărei Principatelor şi chiar în urma capitulaţiunilor, a existat . . . , şi puindu-se în capul Principatelor-Unite un prinţ străin, ales dintre dinastiile domnitoare ale Europei, afară de acele ale Statelor vecine, spre a nu motivà străine înriuriri *).

Iar actul desvoltător votului Adunărei ad hoc a Ţerei-Româneşti ziceà :

„Chestiunea unirei Principatelor într'un singur Stat prezintă, ca un corolariu neapărat, în mintea fiecăruia, chestiunea Şefului noului Stat; şi luând mai cu seamă în privire sistemul guvernamental astăzi domnitor în Europa, principiul eredităţii tronului în România apare singurul capabil a asigurà noului stabiliment politic toate garantiile de stabilitate, de prosperitate şi de tărie ce-şi făgăduesc ai săi fundatori. Ca prinţul dom-

*) *Acte şi Documente,* VI 1, 66 sq.

nitor să poată prevenì geloziile şi rivalităţile ce ar face neapărat să nască înuntrul României un simplu cetăţean român chiemat la tronul noului Stat; ca el să nu fie presupus că are legături luate mai dinainte, că are preferinţe pentru cutare sau cutare partidă, familie ori persoană; ca să inspire o deplină încredere supuşilor săi, dându-le toate garantiile de nepărtinire şi de neatârnare, garantii ce nu ar puteà da un domn pământean ; ca prin legăturile sale de sânge să înlesnească introducerea României în marea familie a Staturilor europene şi să-i asigure mai bine al lor sprijin; ca să se poată bucurà, înăuntru şi afară, de autoritatea, de prestigiul ce se cuvine unui suveran, unui fundator de dinastie mai cu seamă : pentru toate aceste cuvinte, face trebuinţă ca prinţul domnitor al României să fie luat din una din familiile suverane ale Europei, şi trebuinţa aceasta este imperioasă, absolută; căci, caută s'o mărturisim, regimul domnitorilor pământeni e atât de compromis în Moldo-România încât astăzi un domn luat dintre pământeni, chiar de ar fi un om de geniu şi de ar aveà virtuţile unui sfânt, ar fi necunoscut şi în scurt timp s'ar sfărâmà în contra generalei şi nestrămutatei voinţe a Românilor de a aveà un domnitor dintr'o dinastie europeană“ *).

---

*) *Acte şi Documente,* VI 2, 58.

Dreapta cerere a Divanurilor ad hoc aflâ sprijinul împăratului Napoleon III, amicul vrednic de neuitată recunoștință al Românilor. In conferențele Puterilor garante, ținute în 1858 la Paris pentru organizarea Principatelor, plenipotențiarul Franciei, secundat de cel al regatului Sardiniei, recomandà aprobarea cererilor Divanurilor ad hoc, în special «unirea Moldovei și Valahiei într'un singur Principat sub domnia unui principe străin». Propunerea, combătută cu stăruință de Turcia, care erà secundată de Austria, nu isbutì însă. In cele din urmă, Puterile garante încheiară convenția din 7/19 August 1858, privitoare la organizarea Principatelor.

Prin această convenție se acordà celor două țeri, constituite sub numele de «Principatele-Unite Moldova și Valahia», fiecare cu guvernul său propriu și cu Adunarea sa proprie, numai o unire parțială, admițându-se ca instituțiuni comune o Comisiune centrală și o Curte de Casație, cu sediul la Focșani, pe lângă uniunea vamală, postală, telegrafică și monetară. Iar cu privire la domnitor se dispuneà ca el să fie ales pe viață de Adu-

narea fiecărui Principat, însă numai dintre pământeni, fiind «fiu de un tată născut Moldovean sau Muntean».

Aşà respundeau Puterile garante la dorinţele naţionale, formulate de Divanurile ad hoc ale ambelor Principate, cu tot sprijinul ce acestea au aflat la puternica împărăţie a Franciei, ca şi la sora italiană, în conferenţele dela Paris. Organizarea impusă astfel Principatelor nu respundeà la dorinţele Naţiunei, nici cu privire la unirea lor într'un singur Stat, nici cu privire la întemeierea dinastiei prin un principe dintr'o casă domnitoare.

Nemulţumirea pentru această nesocotire a dorinţelor naţionale s'a manifestat în mod demn în Adunarea electivă a Moldovei, care în şedinţa din 5 Ianuarie 1859, înainte de a procedà la alegerea domnului, a votat în unanimitate următoarea rezoluţie:

„Adunarea electivă a Moldovei rosteşte a sa adâncă recunoştinţă Puterilor ce au subscris tractatul de Paris pentru recunoaşterea şi garantarea drepturilor Principatelor române, înscrise în capitulaţiile lor cu Imperiul otoman.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

„Adunarea electivă, înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, declară că: Unirea Principatelor într'un singur Stat şi sub un principe străin din familiile domnitoare ale Europei, cerute în unanimitate de Adunările ad hoc în memorabilele zile de 7 şi 9 Octomvrie 1857, a fost, este şi va fi dorinţa cea mai vie, cea mai aprinsă, cea mai generală a Naţiei române.

„Adunarea electivă, în numele ţerei, rosteşte adânca ei părere de rău că această mare dorinţă, singura care, împlinită, poate asigurà fericirea a cinci milioane de Români, nu s'a împlinit; totuşi ea preţueşte şi îmbrăţişează o Constituţie care cuprinde elemente ce ţintesc la realizarea dorinţelor unanime şi constante ale Naţiei.

„Adunarea sperează că Europa, în dreptatea sa, va ţineà seamă de dorinţele rostite în atâtea rânduri şi cu atâta stăruinţă de o întreagă Naţie“ *).

Iar Adunarea electivă a Ţerei-Româneşti a respuns Puterilor garante, în memorabila şedinţă din 24 Ianuarie 1859, alegând domn pe nou-alesul domn al Moldovei, Alexandru Ioan Cuza, domnul Unirei.

---

*) *Acte şi Documente*, VIII, 341.

Unirea făcută prin alegera lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Principatelor-Unite erà primul pas spre îndeplinirea dorințelor manifestate dela mișcarea națională din 1821 încoace și formulate de Divanurile ad hoc. Alesul însuși se considerà numai ca depozitar al suveranității ce, la timpul oportun, urmà să fie transmisă principelui care va fi chiemat să întemeieze dinastia. In Mesagiul său pentru deschiderea sesiunei parlamentare pe 1865/6, două luni înainte de abdicare, el ziceà:

„Eu voiesc să fie bine știut că nici odată persoana mea nu va fi o impiedecare la ori ce evenement care ar permite de a consolidà edificiul politic la a căruì așezare am fost fericit a contribuì. In Alexandru Ioan I, Domn al Românilor, Românii vor găsì totdeauna pe colonelul Cuza, pe acel colonel Cuza care a proclamat, în adunarea ad hoc și în Camera electivă din Moldova, marile principii ale regenerațiunei României, și care, fiind domn al Moldovei, declarà oficialmente înaltelor Puteri garante, când primeà și coroana Valahiei, că el primește această ndoită alegere ca expresiune neîndoielnică

statornică a voinţei naţionale pentru unire, — însă numai ca un depozit sacru" *).

Iar a doua zi dupe abdicarea silită din 11 Fevruarie 1866, el scrieà locotenentului domnesc, general Nicolae Golescu:

„D-ta ştii că principiul proclamat de Corpurile Statului a fost şi este ţelul meu; căci numai un principe străin, dupe a mea părere, poate închezăşuì viitorul României. Socot de prisos a mai adăugì că, precum ca Prinţ domnitor al României am lucrat pururea pentru a realizà această dorinţă, asemenea şi ca Prinţ român nu voiu contenì un minut de a face tot ce va atârnà dela mine pentru aceasta" **).

Cu acest ultim cuvânt, Principele Cuza părăsì în aceeaşi zi ţara. Guvernul provizoriu al Locotenenţei domneşti, compusă de generalul Nicolae Golescu, colonelul Nicolae Haralambie şi Lascăr Catargiu, cu un minister prezidat de Ion Ghica, făcuse alegerea unui nou domn de către Senat şi Adunare chiar în ziua abdicărei, spre a luà cât mai repede măsurile pentru rezolvarea crizei.

---

*) *Monitorul* din 5 (17) Decemvrie 1865.

**) *Patruzeci de ani de domnie ai Regelui Carol I.* I sq

Cu domnia lui Cuza Vodă se încheie timpul Restaurațiunei sub domniile pământene, începută cu mișcarea națională din 1821, timpul Restaurațiunei care a pregătit unirea definitivă a Principatelor într'un singur Stat România și întemeierea dinastiei. Sub domnia lui încă, cele două Principate, deși unite, au continuat să fie două țeri deosebite, fiecare cu guvern și cu parlament propriu până la 1862, apoi cu guvern și cu parlament unite numai administrativ; domnitorul se numeà Domn al Principatelor-Unite, conform organizațiunei date prin convenția din 1858. Abià cu întemeierea dinastiei s'a îndeplinit unirea definitivă a Principatelor în noul Stat indivizibil România, înființat prin Constituția din 1866, și M. S. Regele Carol este cel dintâiu Domn al României.

*
* *

La abdicarea silită a lui Cuza Vodă, alegerea unui principe dintr'o dinastie occidentală erà o hotărire nestrămutată a patrioților conducători, și dincoace și dincolo de Milcov. Incă în Iunie 1865, Grigore Brân-

coveanu, Ion Brătianu, Constantin Brăiloiu, Dimitrie Ghica, Anastasie Panu, Constantin Rosetti şi George Stirbei luase un legământ formal în această privinţă, semnând următorul act:

„Noi subsemnaţii, considerând situaţiunea ţerei politică şi geografică, interesele ei dinlăuntru şi din afară, şi având încă în vedere şi voturile date în 1857 deadreptul de către Naţiune prin subscrierea celor patru puncte, precum şi voturile date de către Divanurile ad hoc din 1858 şi de Adunarea din Iaşi din 5 Ianuarie 1859, — am luat între noi legământ ca, la caz de vacanţă a tronului, să susţinem prin toate mijloacele alegerea unui principe străin dintr'una din familiile domnitoare în Occident. Astfel dar, ne legăm pe onoare să votăm un principe străin şi să stăruim în acest vot până îl vom dobândì“ *).

Când tronul devenì vacant dupe Cuza Vodă, guvernul provizoriu se grăbì a convocà Senatul şi Adunarea, chiar în ziua abdicărei, spre a procedà la alegerea noului domn. Corpurile întrunite «au ales şi au

*) *Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I.* I, pag. XIV.

aclamat în unanimitate» — cum zice actul alegerei — «ca Domn stăpânitor al Principatelor-Unite Române, conform dorințelor exprimate de Adunările ad hoc din 1857», pe Filip comite de Flandra și duce de Saxonia, tratele regelui Belgiei.

Dar ziua de 11 Fevruarie 1866, care încheià o perioadă de domnii nedinastice, cu detronarea ultimului domn ales dintre pământeni, nu erà scrisă să fie ziua de naștere a dinastiei României.

Comitele de Flandra renunță la tronul ce-i ofereà o Nație care voià să-și creeze un viitor. Trei zile dupe alegere, ministrul afacerilor străine al Belgiei scrieà consulului Belgiei la București: «A. S. R. crede că nu poate primì chiemarea așà de măgulitoare a poporului român, chiemare pentru care A. S. R. este, cu toate acestea, foarte recunoscătoare, și de care si Regele este foarte mult mișcat» *).

Altui principe erà rezervată chiemarea providențială de a fi întemeietorul Dinastiei

---

*) *Patruzeci de ani de domnie.* I, 2.

române şi al Regatului român. Alt principe erà destinat să învingă marile greutăţi ce se ridicau în calea noului Stat ce se constituià, şi să îndeplinească marea operă a aşezărei lui definitive.

Alegerea principelui străin întâmpinà cele mai mari obstacole la Puterile garante. Convenţia din 1858 pentru organizarea Principatelor-Unite prevedeà că numai «fiiul unui tată născut Moldovean sau Muntean» poate fi ales domn. In puterea acestei dispoziţiuni, Poarta protestâ imediat contra alegerei din 11 Fevruarie şi cereà întrunirea unei conferenţe a Puterilor. Ea cereà ca alegerea să se facă, conform Convenţiunei, de către o Adunare la Bucureşti şi alta la Iaşi, precum în 1859. Şi la St. Petersburg, alegerea comitelui de Flandra a produs o vie nemulţumire; ea nu erà primită cu favoare nici de împăratul Napoleon III. In asemenea împrejurări, renunţarea alesului din 11 Fevruarie la tronul român erà explicabilă.

Dar nesuccesul faţă cu opoziţia Puterilor garante nu descurajà pe patrioţii ce făcuse legământ să nu aleagă alt domn decât din

familiile domnitoare în Occident, conform dorinței generale și nestrămutate a Națiunei. Spre a obține consimțemântul Puterilor ai căror plenipotențiari urmau să se întrunească la Paris pentru conferența cerută de Poartă în chestiunea română, guvernul provizoriu numì o deputație, însărcinată a apărà drepturile Principatelor-Unite pe lângă ele.

Conferența Puterilor garante se întrunì la Paris și începù ședințele sale în 10 Martie st. n. Guvernul român trimise la Paris pe delegații săi Scarlat Fălcoianu și Ion Brătianu, spre a face demersurile necesare pe lângă plenipotențiarii întruniți în Conferență. Agentul diplomatic al Principatelor-Unite la Paris erà Ion Bălăceanu.

In deliberările Conferenței, plenipotențiarii Turciei și Rusiei nu admiteau alegerea unui principe străin și cereau măsuri prin cari această dorință națională să fie zădărnicită. Plenipotențiarii Franciei, Angliei și Italiei susțineau dorințele Românilor; cei ai Austriei și Prusiei observau o atitudine mai rezervată.

Curând dupe ce Conferența începù lucră-

rile sale, se ivì candidatura Principelui Carol de Hohenzollern, susținut de Francia și Anglia.

Candidatura se ivì în urma atențiunei ce sora de lapte și amica din tinerețe a lui Napoleon III, M-me Cornu, o doamnă spirituală și mult aprețiată în cercurile diplomatice, atrase asupra Principelui Carol, pe care îl cunoscuse ca copil la bunica sa Marea-Ducesă Stefania de Baden, și-i păstrà de atunci o deosebită afecțiune.

In 24 (26) Martie, Bălăceanu telegrafià dela Paris: «Drouyn de Lhuys (ministrul afacerilor străine al Franciei) ar dorì un candidat și ar voì să cunoască candidatul guvernului român, pe care l-ar propune imediat. Mă autorizați a numì pe Carol de Hohenzollern? Aceasta ne-ar înfățișà sub un aspect foarte favorabil în ochii lui Napoleon III».

In aceeași zi, Brătianu trimeteà următoarea telegramă: «Acì dispoziţiuni bune. Anglia are deasemenea convingerea că un principe străin este posibil. Candidatul Angliei este Hohenzollern» *).

---

*) *Ibid.* 36.

Când Ion Ghica citì aceste telegrame în consiliul de miniştri, un strigăt de bucurie isbucnì din toate piepturile. Indată fu trimis respunsul afirmativ la Paris.

Candidatul propus, atunci locotenent în regimentul al II-lea de dragoni al gardei prusiene, erà fiul al doilea al Principelui Carol-Anton de Hohenzollern-Sigmaringen (care în 1849 cedase principatul său regelui Frederic Wilhelm IV al Prusiei) şi, prin muma sa Principesa Iosefina (fiica Marei-Ducese Stefania de Baden, o fiică adoptivă a lui Napoleon I), înrudit cu împăratul Napoleon. El erà prestrănepotul lui Frederic VI de Zollern, burgravul de Nuremberg, care în 1396 a luptat la Nicopole, alăturea cu Mircea cel Bătrân, în oastea creştină, condusă de regele Sigismund al Ungariei contra Turcilor, când pentru prima dată arcaşii români au legat frăţie de arme cu cavalerii înzelaţi ai Apusului.

In 18 (30) Martie, în Vinerea Patimilor, Ion Brătianu sosì la Düseldorf, unde Principele Carol venise spre a serbà Paştele în familie. In ziua următoare, primit în audienţă

de Principele Carol-Anton, el îl înștiință că, urmând părerea împăratului Napoleon, Locotenența domnească are intenția de a propune poporului alegerea la tron a celui de al doilea fiu al său, Principele Carol. Invitat la prânz, Brătianu avù o întrevedere cu Principele Carol.

Nu știu dacă erà atunci între Români un om mai nemerit pentru această misiune decât Ion Brătianu. Cine l-a cunoscut, știe de simpatia fascinătoare ce deșteptà personalitatea lui. Și asupra Principelui Carol și a familiei sale, delegatul român făcù cea mai bună impresie, prin înfățișarea sa simpatică și prin calitățile sale de om de Stat ce a dovedit în conferențele dela Düsseldorf, cum spun înseși memoriile Regelui Carol.

In 20 Martie (1 Aprilie), în ziua de Paște a bisericei apusene, Brătianu trimeteà dela Berlin următoarea telegramă către agentul diplomatic la Paris: «Carol de Hohenzollern primește Coroana fără condițiuni. S'a pus imediat în relație cu Napoleon III» *).

---

*) *Ibid.* 50

Erà demnă de fruntea unui Principe de Hohenzollern coroana învingătorilor dela Rovine, dela Baia, Racova și Codrul-Cozminului, dela Călugăreni și Șelimberg. Erà demnă vița romană dela gurile Dunărei de vlăstarul casei princiare dela obârșia fluviului ce unește Apusul cu Resăritul.

Ziua învierei ce se serbà atunci erà ziua de reînviere a României.

Noi Românii am mai avut un domn care la serbătorile Paștelor a primit coroana: erà Stefan cel Mare, care, dupe învingerea repurtată în Joia mare din 1457 asupra lui Petru Aron, fu ridicat domn la Direptate, spre a începe cea mai glorioasă și cea mai lungă domnie înainte de cea a Regelui Carol. Erà de bun augur această minunată coincidență.

In 30 Martie, Locotenența domnească publicâ o proclamație către popor, recomandând alegerea prin plebiscit a Principelui Carol de Hohenzollern ca «Domnitor al Românilor» cu drept de moștenire, care va domnì sub numele Carol I. In 2 Aprilie, și Consiliul de miniștri publicâ o droclamație către popor, în care se ziceà:

„Români! Inalta Locotenenţă, prin proclamaţiunea sa, v'a dat în cunoştinţă că dela voi numai depinde acum fericirea României şi, putem zice, fiinţa ei.

„Sunt zece ani de când, în trei rânduri şi în cele mai mari şi mai solemne ocaziuni, aţi declarat, aţi votat în unanimitate, că cunoaşteţi că împrejurările politice şi poziţiunea noastră geografică cer imperios: sau să fim o naţiune unită şi tare, sau să pierim, şi că nu vom puteà fi o naţiune de nu vom aveà pe tronul României un Domnitor care să fie membru al uneia din familiile domnitoare în Occident. Astăzi dorinţa voastră e împlinită mai mult încă decât cea mai mare ambiţiune naţională ar fi putu pretinde....

„Carol I, al Românilor, este el însuşi unul dintre cei mai stimaţi şi iubiţi principi ai Europei, pătruns de cele mai nobile şi liberale principii, modest, cum este totdeauna virtutea, şi tare ca credinţa când are o datorie de împlinit.

„Români! Cu mâna pe conştiinţă, în acest moment sacru în care în adevăr cerul se deschide pentru România spre a înregistrà nemurirea ei ca naţiune, jurăm înaintea voastră, înaintea lui Dumnezeu şi a Europei, că avem asigurarea că Carol I al Românilor va conduce România pe calea dreptăţii, a virtuţii, a liber-

tăţii, şi că numai cu El şi prin El ea va puteà fi şi îşi va puteà îndeplinì misiunea ce i-a însemnat Provedinţa. In picioare, dară, Români! Ora mântuirei a sunat. Cartea vieţei României s'a deschis înainte-vă; cu o mână pe ranele voastre cele sângerânde şi cari erau în ajun de a cangrenà, şi în cealaltă cu pana vieţei, mergeţi şi scrieţi în plebiscit: *Carol I Domn al Românilor*. Provedinţa, voind a ne luminà prin semne chiar, a făcut că în ziua de 8 (20) Aprilie, în care se închide plebiscitul, Carol I împlineşte 27 ani. Provedinţa, voind a ne de şteptà, a făcut ca Dunărea, acest fluviu căruia datorim protecţiunea Europei, să ia naştere, să aibă isvorul în ţara chiar unde s'a născut Carol I, Domnul României. Votaţi, dar, Români, cu vechea voastră credinţă, votaţi cu tăria voastră românească, votaţî în unanimitate şi fără nici un minut de şovăire, şi intrigile toate se vor nimicì, şi cu proclamarea votului vostru se va proclamà, se va afirmà fiinţa Patriei române" *).

Rezultatul plebiscitului, încheiat în 8 Aprilie, fu 685.969 voturi pentru, 224 voturi contra. La 224 din 686.193 de glasuri alegătoare se reduceà numărul celor protivnici Princi-

---

*) *Ibid.* 70 sq.

pelui străin și Unirei, cu toată agitația antidinastică și separatistă, făcută de unii ce puneau interesul lor personal mai presus de interesele Țerei, sau de alții ce nu înțelegeau noua epocă istorică pentru menirea Statului român.

In urma alegerei, Conferența dela Paris luâ, în 2 Mai (20 Aprilie), următoarea hotărire:

„Guvernul provizoriu din București, provocând printr'un recent plebiscit numirea unui principe străin, s'a abătut dela convenția din 19 August 1858, care prin articolul XIII dă Adunărei sarcina alegerei de domn.

„Conferența, referindu-se la hotărirea sa dela 4 a lunei trecute, decide că grija de a rezolvà chestiunea menținerei unirei trebue să fie lăsată Adunărei ce are a se întrunì.

„Dacă majoritatea, fie a deputaților moldoveni, fie a deputaților munteni, ar cere, și unii și alții vor aveà facultatea de a votà separat. In caz când majoritatea, fie moldovenească, fie muntenească, s'ar pronunțà în contra unirei, acest vot ar aveà de consecință separațiunea celor două Principate.

„Această chestiune isprăvită, Adunarea va procede la alegerea de domn, care, dupe termenii articolului XIII al convențiunei, nu trebue să se facă decât dintre pământeni.

„Consulii sunt însărcinaţi a veghià în comun acord la libera exprimare a voturilor şi a semnalà imediat Conferanţei ori ce atingere s'ar aduce acestei libertăţi“ *).

Adunarea constituantă, întrunindu-se apoi, confirmâ votul Naţiunei, proclamând în 1 (13) Maiu pe Principele Carol ca Domn al României cu drept de moştenire. Spre a se satisface şi articolului XIII al convenţiunei, care cereà ca domnul ales să fie fiu de Român, şi spre a curmà ori ce opunere a Puterilor la recunoaşterea faptului îndeplinit, Adunarea votâ pe urmă legea pentru împământenirea familiei princiare de Hohenzollern.

Dificultăţile ce alegerea săvârşită a avut să întâmpine încă, până la recunoaşterea ei din partea Porţii şi a Puterilor garante, au fost învinse numai dupe lungi şi anevoioase negociaţiuni. Cu multă înţelepciune politică, Domnitorul şi patrioţii cari conduceau atunci destinele României, ajutaţi de sprijinul Franciei amice contra Puterilor adversare (Turcia, Rusia şi Austria), au adus la bun sfârşit opera de întemeiere a Dinastiei.

*) *Ibid.* 127.

In 1 (13) Maiu ajunse la Düsseldorf delegațiunea trimisă spre a prezentà principelui Carol-Anton actul de alegere ca Domn a fiului său, dimpreună cu o adresă către Alesul Națiunei. In adresă se ziceà între altele: «Vino, Principe, de te pune în capul acestui popor, care a știut printre secole de chinuri să-și conserve intactă naționalitatea sa. Vino în țara aceasta; acolo vei aflà urmele eroilor și principilor, astàzi predecesorii Voștri, cari sunt demni de iluștrii Voștri străbuni» *).

Când delegațiunea sosì la Düsseldorf, noualesul Domn erà în drum spre țara ce l-a chiemat să-i încredințeze destinele sale. Insoțit de doi funcționari devotați ai părintelui său, cari îl petreceau, și de Ion Brătianu, care întorcându-se în țară îl ajunse la Baziaș, Principele trecù, în ziua de 8 Maiu, incognito în clasa a II-a (cu suita în clasa I-a) a unui vapor austriac, hotarul României la Porțile-de-fier, și puse piciorul pe pământul românesc la Turnul-Severinului.

---

*) *Treizeci de ani de domnie.* I, XXI.

Erà o duminecă şi ziua Rusaliilor apusene. Popor erà adunat pe mal, în haine de serbătoare, ca să privească vaporul ce treceà, fără să ştie că aveà să primească pe alesul care veneà să-i creeze un nou viitor. Când Brătianu scoase pălăria, salutând cu respect pe Suveran, căpitanul vaporului înţelese că erà Principele de Hohenzollern: din fericire, el îl cunoscù o minută prea târziu, şi Domnul României putù să-şi ajungă ţara, neîmpiedecat de Austria ostilă.

Dela Turnul-Severinului, Principele trimise următoarea telegramă către Locotenenţa domnească:

Punând piciorul pe pământul României, noua Mea patrie, Mă grăbesc a exprimà membrilor Locotenenţei domneşti simţemintele cele mai sincere. Fericit că mă aflu în mijlocul naţiunei care M'a onorat cu încrederea sa, adresez, înainte de toate, rugăciunile mele Cerului, pentru ca să-Mi ajute a împlinì cu demnitate marea şi frumoasa misiune ce Provedinţa Mi-a impus).*

---

*) *Patruzeci de ani de domnie.* I, 244. De acì sunt şi citatele următoare.

Cu 266 de ani mai înainte, tot în ziua de 8 Maiu, Mihai Viteazul treceà munții în Moldova, venind din Ardeal, ca să facă unirea Românilor. Cu suirea Principelui Carol pe tronul lui Mihai, se pecetluià unirea pentru totdeauna a Țerei-Românești și Moldovei. Și tot la Turnul-Severinului a descălecat Traian Impăratul, întemeietrorul poporului român, când a venit să cucerească Dacia, spre a o face Patrie română.

Amintirea marilor fapte ale istoriei române ce noul Domn al Românilor le evocà prin apropiarea prezentului cu trecutul erà ca o prevestire că, între cele mai strălucite nume ale sale, istoria română va înscrie pe întemeietorul Dinastiei române și al Regatului român.

Aclamat de popor cu entusiasm pe tot drumul dela Severin până la București, Domnitorul își făcù intrarea triumfală în Capitală la 10 Maiu.

In momentul când Principele, salutat de primarul Capitalei, Dimitrie Brătianu, erà aclamat de popor, o ploaie înviorătoare, dupe o secete mai îndelungată, venì să

adape câmpiile secate și holdele veștezite. Toți vedeau în această solie a Cerului o bună prevestire pentru viitor.

Condus la Mitropolie, Domnitorul fu primit, în sunetul clopotelor și în salvele tunurilor, de mitropolitul Nifon și de cler în odăjdii, care aduceà rugăciunea de mulțumire Proniei dumnezeești pentru trimisul său, și implorà bine-cuvântarea pentru domnia lui: Ține-l, Doamne, întreg, sănătos, îndelung domnind, drept îndreptând cuvântul dreptății; biruință asupra protivnicilor dăruește-i, și cu crucea ta păzește pe poporul tău!

Dupe serviciul religios, Domnul intrâ în Adunarea Deputaților și depuse următorul jurământ:

Jur a fi credincios legilor țerei, de a păzì religiunea României, precum și integritatea teritoriului ei, și de a domnì ca Domn constituțional.

La cuvântarea Prețedintelui Adunărei, Manolake Kostake, Domnitorul respunse:

Ales de către națiune, cu spontaneitate, Domn al Românilor, Mi-am părăsit, fără

a sta la îndoială, și țara și familia spre a respunde la chiemarea acestui popor, care Mi-a încredințat destinatele sale.

Punând piciorul pe acest pământ sacru, am și devenit Român. Primirea plebiscitului Imi impune, o știu, mari datorii; sper că Imi va fi dat a le împlini. Eu vă aduc o inimă leală, cugetări drepte, o voință tare de a face binele, un devotament fără margini către noua Mea patrie, și acel neînvins respect către lege pe care l-am cules în exemplul alor Mei.

Cetățean astăzi, mâne, de va fi nevoie, soldat, Eu voiu împărtăși cu voi soarta cea bună ca și pe cea rea. Din acest moment, totul este comun între noi; credeți în Mine, precum Eu cred în voi.

Singur numai Dumnezeu poate ști ceea ce viitorul păstrează patriei noastre! Din parte-ne să ne mulțumim întru a ne face datoria. Să ne întărim prin concordie! Să ne unim puterile noastre spre a fi la înălțimea evenementelor!

Providența, care a condus pe Alesul vostru până acì și care a înlăturat toate piedecile

din calea Mea, nu va lăsà neîndeplinită opera sa.

Trăiască România!

Cel dintâiu decret domnesc erà amnistia pentru toţi câţi se aflau arestaţi pentru crime şi delicte politice. Acest decret, dat în prima zi de domnie, erà tot-de-odată cel dintâiu în care se întrebuinţà titlul de «Domn al României». A doua zi, în 11 Maiu, apărù următoarea proclamaţie către poporul român:

Români!

In destinurile omeneşti nu este o datorie mai nobilă decât aceea de a fi chiemat a menţineà drepturile unei naţiuni şi a consolidà libertăţile ei.

O misiune aşà de însemnată M'a decis să părăsesc fără preget o poziţiune independentă, familia şi ţara, de cari am fost legat prin legămintele şi suvenirile cele mai sacre, pentru a urmà apelului vostru.

Primirea plebiscitului care à pus pe capul Meu coroana lui Stefan cel Mare şi a lui Mihai Viteazul îmi impune o mare respun-

dere. Sper însă că-Mi va fi dat, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu un întreg devotament, a asigurà nouei mele patrii o existență fericită și demnă de trecutul ei.

Români! Sunt al vostru din toată inima și din tot sufletul. Puteți să vă întemeiați pe Mine în ori ce timp, precum Eu Mă întemeiez pe voi.

Patruzeci de ani de domnie au dovedit că temeiul și credința ce Domn și popor au pus unul pe altul și unul într'altul au fost spre fericirea României.

Alegerea Principelui Carol, astăzi Regele glorios al României, a realizat idealul scump al Națiunei, visat de jumătate de secol, idealul aspirațiunilor din epoca Renașterei naționale: Unirea, Dinastia, Neatârnarea, ideal încoronat cu regala Coroană de oțel. Intemeierea Dinastiei prin Alesul Națiunei din 8 Aprilie 1866 a desăvârșit unirea celor două țeri surori într'un singur Stat indivizibil, a făcut să reînvie mărirea strămoșească, apusă de secole cu vechile dinastii naționale, a inaugurat fericit o nouă eră de

înflorire și înălțare națională, o nouă epocă istorică în viața neamului românesc.

Fie ca această binecuvântată domnie să țină până la cele mai depărtate hotare ale vieței de om, spre fericirea și mărirea României.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI